

1968-9

Maandschrift voor

BIJENTEELT

Versijnt maandelijks

Jaargang 70 - september 1968

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

WAS EN KUNSTRAAT

In verband met de stijging van de wasprijzen hebben wij geruime tijd geleden onze inkooprijzen voor zuivere was en ruwe raat reeds aanmerkelijk verhoogd. Sedert 1 juli j.l. hebben wij de prijzen van kunstraat verhoogd met f 1,— per kg.

VERWACHTE PRIJSSTIJGING

De invoering van de nieuwe omzetbelasting (B.T.W.) per 1 januari a.s. zal prijsverhogend werken op de imkersartikelen. Wij geven afdelingsdepots en leden daarom in overweging hun aankopen voor volgend jaar reeds in de komende maanden te doen, dus vóórdat de prijzen worden verhoogd.

Als u deze aankopen zoveel mogelijk gezamenlijk of afdelingsgewijs doet, bespaart u bovendien flinke bedragen aan vracht.

Denkt u er met het opgeven van deze bestellingen even aan, dat het Bijenhuis tussen Kerstmis en Nieuwjaar gesloten zal zijn wegens inventarisatie? In verband met de voorschriften betreffende de B.T.W. zal er namelijk aan die inventarisatie dit jaar veel meer werk verbonden zijn dan andere jaren.

NOG BIJENSUIKER BESCHIKBAAR

Wij hebben nog een beperkte voorraad bijensuiker. De prijs is f 22,50 per zak van 50 kg afgehaald of niet franco verzonden. Transportrisico voor koper. Betaling contant of vooruitbetaling op onze giro 823276 met duidelijke vermelding van de hoeveelheid en het adres waaraan de zakken suiker moeten worden gezonden.

ZELF WASKAARSEN MAKEN

Vele imkers (en tal van niet-imkers) maken hun kerstkaarsen zelf van superkunstraat. Wij leveren daarvoor niet alleen de superkunstraat, maar ook de pit. Deze

pit wordt speciaal gevlochten voor kaarsen van **bijenwas**. Bijenwas stelt namelijk heel andere eisen aan de pit dan b.v. stearine. We hebben nu twee soorten pit:

- a. Pit no. 5 voor kaarsen tot 3 cm dik à 50 cent per meter;
- b. Pit no. 10 voor kaarsen tot 5 cm dik à 60 cent per meter.

We maken u hier zo vroegtijdig op opmerkzaam, omdat deze **kerstkaarsen** blijken een zeer gewild **sinterklaas**-geschenk te zijn.

Zo maakt u de kaarsen: leg de superkunstraat een tijdje op een warme plek, zodat hij soepel wordt. Rol een vel kunstraat op met de pit in het midden. Voor dikkere kaarsen kunt u er nog een vel kunstraat omheen rollen.

Als u de pit van ons krijgt, zit er aan één eind een knoop. Let er vooral op, dat dat de kant van de kaars wordt, die u aansteekt. U kunt één vel kunstraat in de **breedte** oprollen. De kaars wordt dan pl.m. 20 cm lang en u gebruikt pit no. 5.

Als u twee vellen kunstraat in de **lengte** oprolt, wordt de kaars pl.m. 34 cm lang en u gebruikt ook pit no. 5. Rol u drie vel kunstraat in de **breedte** op, dan krijgt u een kaars van pl.m. 5 cm dik en 20 cm lang en u gebruikt dus pit no. 10.

Deze kaarsen van superkunstraat branden lang. Een kaars van één vel superkunstraat brandt pl.m. 9 uur en een kaars van twee vellen brandt pl.m. 15 uur.

Waskaarsen van superkunstraat ruiken lekker omdat superkunstraat bestaat uit **zuivere** bijenwas, waaruit alle afvalstoffen verwijderd zijn.

Bestelt u uw superkunstraat en pit (met vermelding van no. 5 of no. 10) vroegtijdig, b.v. met een gezamenlijke bestelling? U hebt dan alles tijdig in huis.

GOEDE DINGEN

BIJENHUIS - WAGENINGEN

TEL. 0 8370 - 28 63 — GIRO 823276

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Redacteur: R. P. Groenveld. Commissie van Redactie: W. Assink en H. G. Maagendans. Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betalingen van advertenties en speurbijtsjes. Giro 846801.

Die Willem!

Ha die Willem . . .

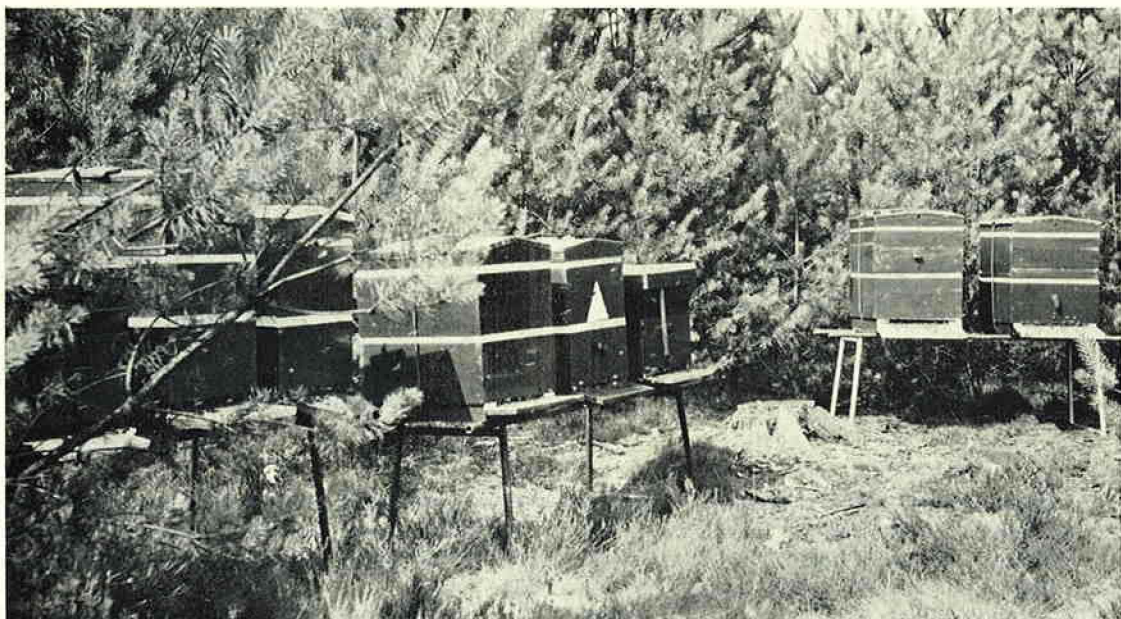
Nog steeds vinden Willem's wijze ?? woorden weinig weerklank, ten minste voor wat betreft de verzorging en de plaatsing van bijenvolken op de heide. En Willem is niet de enige die langs de lange rijen kasten is gelopen, waarin volken die ijverig aan het broedtrekken waren en anderen die kennelijk al dood waren, verhongerd of uitgeroofd. In ons strafrecht komt een artikel voor, waarin strafbaar wordt gesteld „hij die aan een dier, dat aan hem toebehoort het nodige levensonderhoud onthoudt” en dit artikel valt onder de titel „Misdrijven tegen de Zeden”. Willem is geneigd aan te nemen dat een imker, die alle zomerhoning uitslingert en de volken zo droog naar de heide brengt, dat ze binnen een week al aan het broedtrekken zijn, — zo hij al niet in feite op grond van dit artikel kan worden vervolgd, moreel toch schuldig is aan het daarin omschreven feit. Bovendien is hij een dief in zijn eigen nering, want hij verspeelt een volk en een kans op een oogst. Overigens heeft Willem de redacteur laten weten dat hij ervan „baalt” nog eens weer over dit onderwerp te schrijven als het toch de niet meer te betalen — hoewel in overvloed aanwezige — boter aan de befaamde galg is en degene die zich er serieus in wil verdiepen kan dit o.a. rijkelijk geïllustreerd vinden in het novembernummer van 1960 en het oktobernummer van 1961. En ter opwekking hierbij dan nog een foto van een stand (niet van Willem) die een tien met een zoen van de juffrouw verdient.

Willem heeft dit jaar zijn volken als reserve voerramen meegegeven voor driekwart gevuld met droge suiker en voor een kwart met stamp-honing en hoopt t.z.t. over het resultaat te berichten. Als u stamphoning gebruikt moet u die zelf maken en niet kopen. Het gevaar dat ze gemaakt is met buitenlandse honing of afkomstig is van met nosema geïnfecteerde volken is te groot. Op dat gebied moet u geen enkel risico nemen.

Willem wil een ander onderwerp aanboren en

wel de voorlichting van de imkers aan de telers van de gewassen waarbij zij hun volken plaatsen en het onderhouden van het contact met hen.

Willem's volken stonden ieder jaar in een mooie kersenbongerd en verder waren ook alle andere fruitsoorten in ruime mate aanwezig. Willem bracht dan ook ieder jaar zijn volken zo van de winterstand naar het fruit en niks te verenigen, versterken, bijhangen en wat dies meer zij, maar uitgezonderd een enkel bijzonder slecht jaar, ieder voorjaar honing slingeren van het fruit en aangezien moerroosters er ook niet bij waren, enorm sterke volken voor de zomerdracht. Dat was natuurlijk weer veel te mooi om duurzaam te zijn en in het najaar van 1966 werd over deze fruitteiler de geest van vernieuwing vaardig en vatte hij de bijl op om al zijn kersebomen om te hakken. Gevolg dat Willem, toen hij voorjaar 1967 — bescheiden als hij is — met de hoed in de hand (het kan ook een alpinotje geweest zijn) kwam vragen of hij op de bekende voorwaarden zijn bijenvolken in de bongerd kon zetten het antwoord was „Ik heb geen kersebomen meer en voor de rest heb ik geen bijen nodig” — Dag Willem. — Dat voor de rest geen bijen nodig of althans nuttig zijn is niet waar, maar de betrokkene was nog niet rijp om daarover te discussiëren en dat komt later nog wel een keer. Een fruitteiler in de naaste omgeving had nog wel kersen en was zeer geïnteresseerd in bijen. Bij nadere kontakten bleek hij zelf zeer veel belangstelling voor bijen bij zijn fruit te hebben, maar daarover straks. Eerst even de situatie van het voorjaar van 1967. Het bleek dat de betrokken bongerd 1 ha. 10 are groot was en dat daarop 122 bomen van verschillende variëteiten stonden. Ten aanzien van de beschutting tegen de koude winden uit noordelijke richting was de situatie niet zo gunstig. Een klein aantal bomen in de noordoosthoek van de bongerd gaf gewoonlijk geen of nagenoeg geen opbrengst. Er moesten nog wat volken naar een andere teler,

zodat ik maar drie volken in de bewuste hoek kon zetten. Er kwamen inderdaad wat kersen aan die bomen, maar het resultaat was niet om over naar huis te schrijven.

De opbrengst van de hele bongerd was rond 5000 kg. De fruitteler was niet bijster tevreden en de imker vond dat zijn bijen als bestuivers niet de waardering kregen waar zij recht op hadden. We spraken af dat we bij wijze van proef in het voorjaar van 1968 de bongerd dik in de bijen zouden zetten en wel veel meer dan er volgens de vuistregel (voor kersen 5 per ha.) nodig waren. In vier groepen werden in totaal 10 sterke volken en een betrekkelijk zwak volk over de boomgaard verspreid opgesteld. U zult zich herinneren dat dit voorjaar een beetje uit de pas liep. Door de vroege warmteperiode was alles plotseling en veel te vroeg in bloei en bloeiden vele gewassen, die anders na elkaar komen, tegelijk. Bovendien was er een vrij groot aantal schrale dagen met een veel te lage luchtvochtigheid en de wind in de verkeerde hoek voor een overvloedige nektarafscheiding. Bij mijn herhaalde controlebezoeken hoorde ik dan ook van mijn fruitteler, die het experiment zelf ook met belangstelling volgde, dat hij de indruk had, dat de volken niet zo sterk vlogen als anders en dat hij bijna geen bijen in de bomen zag. Nu Willem zag ze ook niet want ze zaten er op dat ogenblik domweg niet in. Kijk in een dergelijke situatie moet de imker tonen dat hij zijn vak verstaat en wat aan voorlichting gaan doen. Hij kan er op wijzen dat de bloemen niet altijd nektar afscheiden, maar dat de bijen, als er nektar in de bloem is, er als de kippen bij zijn. Hij kan als voorbeeld de alom aanwezige paardebloemen aanhalen, die graag door de

bijen bevlogen worden, maar waarop na de middag zelden een bij te zien is, doodeenvoudig omdat ze dan niet meer geven. Het advies was dus „Kijk niet altijd op hetzelfde uur van de dag en kijk eens een paar keer als het wat luwer en wat vochtiger in de lucht is". Dat bleek inderdaad verhelderend te werken en toen de bloesem begon te vallen zag het er naar uit dat er een behoorlijke vruchtzetting was. Maar wat er direct na de afbloei aanhangt zijn niet allemaal blijvertjes, dus voorlopig was het afwachten geblazen. Niettemin, de verwachtingen waren hooggestemd en zijn niet bedrogen. Toen de vruchten begonnen te kleuren was het wel duidelijk dat deze boomgaard een topopbrengst zou geven en aangezien 1968 bepaald geen geweldig kersenjaar is kwamen tal van telers uit de omgeving naar deze boomgaard om het — in hoofdzaak door de bijen gewrochte — wonder te aanschouwen. De opbrengst was tegenover voorgaande jaren verviervoudigd n.l. 20.000 kg. Er waren enkele bomen bij die 300 kg. kersen gaven. Deze fruitteler, die met zijn tijd meegaat en het nut van de bijen voor de bestuiving niet in twijfel trok, was daarvan nu wel helemaal overtuigd en ik hoop dat de ongelovige Thomassen, die naar zijn bongerd zijn komen kijken, hiervan ook iets opgestoken hebben.

Overigens is dit gebrek aan kennis en belangstelling bij fruittelers een merkwaardige zaak. Reeds in het begin van deze eeuw deed Prof. A. M. Sprenger, toen nog Rijkstuinbouwleraar voor Limburg, een onderzoek waarvan hij de resultaten publiceerde onder de titel „De onvruchtbaarheid der kersen in Zuid-Limburg", waarin hij tot de conclusie kwam, dat de vruchtbaarheid der kersen kon worden hersteld door te zorgen

voor kersensoorten, die het voor de vruchtzetting nodige stuifmeel konden leveren en voor bijen, die dit stuifmeel naar de bestemde plaatsen konden overbrengen. Dr. Minderhoud, onze oud-rijksbijenteeltconsulent, schreef in 1940 een werkje „Bijenhouden voor Fruittelers” uitgegeven in de serie „Mededelingen van de Tuinbouwvoorlichtingsdienst” onder no. 16, waarin hij deze en andere onderzoekingen aanhaalt en op de onmisbaarheid van de bijen in de boomgaarden wijst. Ik kan mij niet onttrekken aan de indruk, dat degenen die beroepshalve voorlichting aan de fruitkwekers geven onvoldoende van deze en soortgelijke publicaties op de hoogte zijn, althans daar geen gebruik van maken bij hun voorlichting.

Om het eigen experiment af te ronden is de betrokken teler met zijn vrouw op een zondag een kopje koffie bij mij komen drinken, waarbij de dames de culinaire mogelijkheden van in de diepvries bewaarde kersen hebben besproken en wij een paar uur in de bijen zijn gedoken en Willem het een en ander van het bijenleven heeft laten zien. Ik hoef u niet te zeggen dat er op deze wijze voor beiden een zeer prettig contact tot stand komt, dat de teler een beter inzicht in de bijen krijgt en leert inzien dat wij die bijen ook de bomen niet in kunnen jagen, maar dat de factoren weer, wind, temperatuur en luchtvochtigheid een overheersende rol spelen en dat het enige wat wij kunnen doen is de volken in goede conditie houden. Bij een dergelijke samenwerking is er ook geen gevaar meer voor onoordeelkundig spuiten.

Dit is dus één methode van reizen met de bijen. Helaas is dit niet de algemeen gebruikelijke me-

thode. Veelal toch wordt de reis door enkele imkers verzorgd en dat geldt zowel voor de vroege dracht als voor de heide. De volken worden opgehaald, op aanwijzing van iemand van de veiling of een fruitkweker afgezet en blijven dan veelal staan totdat het seintje komt om de kasten terug te halen. Als ik zo eens op de hei rondkijk kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat men in vele gevallen op een plaats, die met de vrachtwagen goed bereikbaar is, de kasten eenvoudig naast de wagen in de hei zet, min of meer zoals ze terecht komen en dan dikwijls in de door mij zo verfoeide lange rij en daarmee basta. Wagen leeg en weg wezen. Zoals op het fruit het contact met de teler van het grootste belang is, zo is het op de hei belangrijk verbinding te zoeken met de plaatselijke boswachter of wie daar ook maar het toezicht uitoefent. Door van te voren het terrein te verkennen en afspraken te maken met de beheerder kan ook een overbezetting van het terrein worden voorkomen. Het zal u dan niet gebeuren, dat u meent een ideale standplaats te hebben gevonden en dat u na een dag of tien eens gaat kijken hoe de zaak er bij staat en dan tot de ontdekking komt, dat er een afdelingsstal van 50 of meer kasten op enige tientallen meters van uw bijen is neergezet met alle gevolgen van dien.

Ik heb al eens eerder geschreven, dat — ondanks het feit dat die najaarsdracht voor ons eigenlijk een gokje is en min of meer als toegift moet worden beschouwd, er voor mij van dat gaan naar de heide nog steeds een buitengewone bekoring uitgaat. Zo dikwijls als maar mogelijk is zwerf ik over die hei, kijkende en vergelijkende en daarmee doe je in de loop van de

jaren een massa ervaring op en zie je dikwijls interessante dingen. Der traditie getrouw bracht ik de volken 10 augustus naar de hei, ofschoon het nog best enkele dagen had kunnen wachten, want op het veld, waar mijn hoop op was gevestigd, stond de hei nog grotendeels in knop. Bovendien was het weer in de week na 10 aug. ronduit beroerd. Toch vlogen de bijen toen ik een paar dagen later eens ging kijken, maar in de heide waar ik op gokte, zat geen bij. Ik heb toen de bijen gevolgd op de wijze waarop men in Amerika de nestplaatsen van de wilde bijen placht op te sporen. De kasten stonden in een aanplant van jonge dennen ter hoogte van 2 tot 2½ m. Achter de kasten staande zag ik de bijen in oostelijke richting over de aanplant afvliegen. Ik kon de bijen met het oog volgen tot een plaats waar enkele dennen boven de rest uitstaken. Het pad volgende in de richting van mijn oriënteringspunt kon ik, vlak over de toppen van de dennen kijkende, de bijen met grote snelheid voorbij zien schieten, zowel in de richting van de stand als daar van af, allen dezelfde baan volgende, die hoogstens enkele meters breed was.

Op deze wijze belandde ik na een kleine kilometer voor een perceel hoog opgaande dennen, waar ik de bijen niet meer kon volgen maar waar ze kennelijk overheen gingen. Er zat niets anders op dan om het perceel heen te gaan en te proberen aan de andere kant de vlucht weer op te zoeken. Dit bleek niet eenvoudig, maar was gelukkig ook niet meer nodig. Aan die zijde begon een helling, die door de opgaande dennen werd beschermt tegen de vrij straffe westenwind en in de luwte waarvan een brede strook mooie jonge hei heerlijk stond te bloeien, wat de bijen natuurlijk allang hadden ontdekt. Ik denk dat de totale afstand tot de kasten hemelsbreed 12 tot 1400 m. was. Waarom dit alles in ons lijfblad? Omdat, zoals onze onvolprezen algemeen secretaris het eens zo kernachtig karakteriseerde „dit de room van het imkeren is". Deze dingen verdiepen niet alleen ons inzicht in het leven van onze bijen, maar geven ook een beetje meer levensvreugde en dat hebben we waarachtig tegenwoordig wel nodig. Waarom komt Willem met dit betoog aan het eind van het seizoen dus als mosterd na de maaltijd? Omdat de noden van de afdelingsbesturen hem ook niet vreemd zijn. Waar halen we (betaalbare) sprekers vandaan? Wat is een geschikt onderwerp? Hoe betrekken we de — gewoonlijk zwijgende — leden in de discussie?

Welnu: het organiseren van het door mij bedoelde contact door leden die voldoende all round zijn om de kweker te kunnen voorlichten, ook over het plaatsen van volken in kassen lijkt mij bij uitstek geschikt voor een winterbijeenkomst b.v. als tweede deel van de officiële afdelings-

vergadering. En indien niemand in de afdeling dit aandurft zou men daarover een lezing kunnen aanvragen van de Hoofdassistent van de Rijksbijenteeltconsulent, die frappante voorbeelden weet aan te halen van gebrek aan kennis op dit gebied bij sommige fruittelers. Nu is uiteraard de voorlichting van de fruittelers het terrein van de medewerkers van de tuinbouwconsulenten, maar ik heb het gevoel dat het geen kwaad kan als de imkers hier zelf ook wat aan doen. Een goed contact tussen imkers en fruittelers acht ik — ook met het oog op het spuiten — een belangrijke zaak. Of ergens een groep volken staat, gehuurd van een voor de teler naamloze groep imkers, die op een gegeven ogenblik worden geplaatst en na verloop van tijd min of meer automatisch weer verdwijnen, dan wel dat het volken zijn van een of meer imkers, die op de duur tot de kring van de goede bekenden gaan behoren, is een verschil van dag en nacht. De problemen kunnen dan op prettige wijze bij een kopje koffie worden besproken. De imker zou dan b.v. ook eens kunnen proberen de teler te overtuigen van het feit dat appels, die aan een zijde blozend en rondborstig zijn, maar aan de andere zijde ingevallen en groen van ellende met een scheef gegroeid klokhuis, het resultaat zijn van een onvoldedige en eenzijdige bestuiving en dat bestuiving door de bijen gaver vruchten geeft. Hetzelfde geldt trouwens voor de aardbeien, ook daar bij onvoldoende bestuiving scheve en aan een zijde groene vruchten. Bovendien gaat het moeizame sorteren sneller. En dat alleen vruchten van exportkwaliteit op de veiling goed geld opbrengen weten de kwekers al.

Kortom, de imker moet niet altijd denken **mijn** bijen en **mijn** honingopbrengst, maar ook — zelfs op de eerste plaats, want daar wordt hij voor betaald — jouw fruit, jouw kwaliteit en jouw opbrengst. En vlieg me niet aan, het mensdom is zo agressief tegenwoordig. Het is goed bedoeld. Tot slot wilde ik en ongetwijfeld ook u, nog wat weten over de lege-honingkamerramen-schoorsteen-methode van de Heer Bakker en wel a. worden daarin alleen droge dus schoongelichte ramen gehangen of ook ramen die zo uit de slinger komen? b. Bij degenen, die zonder moerroosters werken en drie drachten bezoeken zit er dikwijls stuifmeel in honingkamerramen. Neemt de mijt daar bezit van zodat de bekende troep van stuifmeel onder de ramen komt te liggen? Misschien kunnen deze punten nog even in ons blad worden toegelicht om bij degenen, die deze methode willen beproeven, teleurstellingen te voorkomen. Dat is dan dat en Willem hoopt op een daverende heideoogst al ziet het er op heden, 20 augustus nog niet naar uit. Het is eerder gebeurd, dat het hele spul na 1 september werd binnen gedragen. Willem.

open ize notities

De bijensuiker is dit jaar buitengewoon goedkoop geweest. Daar zijn we allemaal erg gelukkig mee. Onze afdelingsbesturen en het Bijenhuis zijn ook erg blij met de afschaffing van alle paperassen, die ze zoveel jaren hebben moeten invullen.

De imkers waren niet meer gebonden aan een bepaalde hoeveelheid bijensuiker per volk en ze konden dus zelf bepalen, hoeveel suiker ze wilden bestellen. We hopen, dat al deze prettige dingen ook in de toekomst gehandhaafd zullen blijven.

Onze bijensuiker kwam dit jaar uit Frankrijk. Een pikante bijzonderheid is, dat onze Franse collega's voor hun bijensuiker een dubbeltje per kg méér moesten betalen dan de Nederlandse imkers.

Het is niet eenvoudig geweest om die Franse suiker naar Nederland te krijgen. Vooral de laatste vrachtauto's met suiker kwamen niet op de afgesproken tijd in Wageningen aan. Sommige afdelingen hebben daar iets van gemerkt, maar we hadden ze vooruit geschreven, dat de toestand in Frankrijk vertragend op de aflevering kon werken, zodat ze daarop voorbereid waren.

In Wageningen hebben we natuurlijk wel in de zorgen gezeten omdat de Franse suiker beslist vóór 1 juli over de grens moest zijn. Maar dat is dan gelukt. Een groot deel van de Franse suiker arriveerde in Wageningen in balen van 100 kg. Dat was zwaar werk voor onze mensen. Tot overmaat van ramp stuurden de Fransen ons, tegen de afspraak in, hoge vrachtauto's, die het Bijenhuis niet konden binnenrijden. Dus moesten we zak voor zak op de nek nemen en naar de mengmachine dragen.

Onze afdelingen hebben ons op verheugende wijze geholpen en gesteund om de suikerlevering vlot te doen verlopen. Daarvoor willen we hier graag een woord van dank en waardering spreken.

Vrijwel alle afdelingen hadden op ons verzoek hun bestellingen afgerond op 50 kg. Een zestal afdelingen deed dat niet. Hun bestellingen hebben wij naar beneden afgerond op 50 kg. Het lijkt dus nog niet helemaal overbodig om de situatie nog eens duidelijk in het licht te stellen.

Op bepaalde dagen stonden er grote vrachtauto's met aanhanger voor het Bijenhuis. Die moeten op zo'n dag de een na de ander het Bijenhuis binnenrijden tot naast de menginstallatie. In de mengmachine worden alle zakken de een na de ander leeggestort. De machine verwerkt meestal zo'n 60.000 kg per dag. Aan de achterzijde komt de suiker weer uit de machine, gedenatureerd en automatisch afgewogen in zakken van 50 kg netto. De zakken worden opgevangen op magazijnwagens, dichtgenaaid en meteen binnengereden in de vrachtauto's, die aan de achterzijde van het Bijenhuis klaar staan om de suiker naar de afdelingen te brengen. Zo bedienden we op één dag b.v. de provincies Friesland en Groningen.

Als deze veertig afdelingen hun bestellingen niet afronden op 50 kg, moeten we veertig „restanten" op de weegschaal afwegen, van labels met naam en adres voorzien en de chauffeurs moeten voor iedere afdeling het bijbehorende „restant" uitzoeken. Vroeger beschouwden we dat als een noodzakelijk kwaad, maar nu de bijensuiker vrij is, hebben we dat tijdrovende werk afgeschaft. Nogmaals dank voor uw aller spontane medewerking.

Nog een ander punt willen we gaarne onder uw aandacht brengen. Er zijn nog steeds afdelingen (het zijn er gelukkig maar een paar), die ons eenvoudig schrijven dat de bijensuiker gedurende een bepaalde periode, wegens vacantie, niet ontvangen kan worden. We hebben daar begrip voor. Maar . . . als onze vrachtauto's op één dag alle Friese en Groningse afdelingen bedienen, zouden ze dus zo'n afdeling moeten overslaan. Maar we kunnen voor zo'n afdeling niet na verloop van tijd een afzonderlijke vrachtauto laten rijden. Of, beter gezegd het kan natuurlijk wel, maar dan moet die afdeling zelf de niet geringe vracht betalen. Onze afdeling Hilversum heeft dit prachtig opgelost. Ze gaf ons twee adressen op, één voor aflevering tot 1 juni en een andere voor aflevering na 1 juni.

Hulde en dank voor deze medewerking, vrienden.

Een onzer afdelingen schreef ons: gelieve dag en uur waarop de bijensuiker zal worden afgeleverd, tijdig te berichten. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Als u zelf chauffeur was op een suikerauto die de provincie Noord-Holland moet bedienen, kunt u dan zeggen hoe laat u in Hilversum en in Den Helder en in alle tussengelegen plaatsen zult zijn? Zelfs de dag is niet vooraf aan te geven. Als de aflevering aan het Bijenhuis vertraging ondervindt, vindt de aflevering aan de afdelingen van een bepaald rayon natuurlijk óók met vertraging plaats.

Bovendien: wat denkt u van de vrachtauto, die het laatst, b.v. 's avonds om zes uur, geladen wordt? Eenmaal liep onze planning in de war doordat een van onze suikerauto's een mankement kreeg, waarvan de reparatie een paar dagen duurde.

Natuurlijk zijn wij bereid het de afdelingen zo gemakkelijk mogelijk te maken. Een Zuid Hollandse afdeling b.v. krijgt van ons altijd een telefontje als haar suiker in Wageningen geladen wordt. Zij weet dan ongeveer wanneer er iemand bij het pakhuis moet zijn om de suiker in ontvangst te nemen.

We hebben de gang van zaken wat uitvoerig uiteengezet. Voor het vlot verlopen van de suikerlevering is namelijk een goed samenspel tussen de afdelingen en het Bijenhuis nodig. En voor dat goede samenspel moet u ongeveer weten, hoe zo'n suikerlevering verloopt, welke mogelijkheden en welke moeilijkheden er zijn. Pas dan kunnen we elkaar „in de hand werken“.

Ten slotte nog een mededeling. Voor nabestellingen heeft het Bijenhuis nog een hoeveelheid suiker beschikbaar. De prijs is f 22,50 per zak van 50 kg afgehaald of niet-franco te leveren aan een duidelijk op te geven adres. Transportrisico voor de ontvanger. Nieuwe leden en zij, die hun stal hebben uitgebreid, kunnen dus nog worden geholpen. Vooruitbetaling op giro 823276 van het Bijenhuis.

Korte berichten

Afd. Ter Apel

Op 14 juli bezochten leden van de afd. Ter Apel de heer Schwieters bij een klein gedeelte van diens bijen, die op de linde en korenbloem in Dalen stonden. Zoals bekend, is dhr. Schwieters met 600 volken de enige Nederlandse imker, die uitsluitend het honingwinnen als beroep uitoefent.

Omdat er weinig imkers zijn, die zo'n ruime ervaring met de imkerij hebben, zijn we hem dankbaar, dat hij ons wat van zijn kasten wilde laten zien en vooral er over vertellen. Enkele leerzame opmerkingen:

Als brandmiddel in de Dathepijp zijn, in plaats van dure tabak, sterk gedroogde bladeren en stengeltjes te gebruiken van een onkruid, b.v. van esparcette. In de herfst niet te veel voeren om in het voorjaar niet met suikerraten te zitten. Na de 10 kg wintervoer krijgen ze in het voorjaar borstplaat, dat, zoals bekend, niet in de raten wordt opgeslagen. Overwinteren van sterke volken op 8 ramen met aan de buitenkanten nog een dichtgespijkerd raampje. Carnica's en Kaukasiërs voldoen slechter dan nederlandse bijen in ons land. Met zijn radiale slinger haalt dhr. Schwieters alle honing uit de kasten, ook uit ramen met broed.

H. H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtsreeks of in verenigingsverband naar ...

HONINGZEMERIJ

W. van 't Land

Telefoon 2607 Barneveld

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.
Desgewenst KUNSTRAAT terug

Open en gesloten broed ondervindt er geen schade van. Om een goede opbrengst te hebben moet er natuurlijk veel worden gereisd en zo zijn de bijen van het vroege voorjaar tot de late herfst van huis. Een groot voordeel daarvan is, dat ze nu niet binnen vliegen, wat anders in zo'n zoet bedrijf natuurlijk veel voorvalt. Het is economischer om van de heide slingerhoning te oogsten dan raathoning. Kunstzwermen moeten de eerste tijd op ongeveer 3 ramen wonen; zijn ze veel sterker, dan is er een goede kans op zwermplannen. Een hoofdvolk, waarvan de kunstzwerm is afgenomen en dat toch nog zwermplannen krijgt, wordt alle broed ontnomen en krijgt daarvoor lege ramen in de plaats.

K. van Deursen, secr. afd. Ter Apel

Afd. Beilen

Op de Lanijto te Beilen was ook onze plaatselijke afdeling vertegenwoordigd met een stand „Voorheen en nu“, uitbeeldend het imkeren, zoals dat voorheen gebeurde en de overgang van de diverse korven naar de huidige kast. Ons lid Volkers was gedurende deze tentoonstelling van 3 dagen meestal in de stand bezig met vakmanschap een korf te vlechten. Ook was een waarnemingskast met een bijenvolkje aanwezig. Een ander trok veel bekijks en iedere belangstellende bezoeker ontving een keurige folder, beschikbaar gesteld door het Bijenhuis.

Met eigen leden was deze stand geheel klaargemaakt en alle materiaal, zowel oud als nieuw, met een aantal potten honing, was door de leden ter beschikking gesteld.

Gedurende deze tentoonstelling gaven zich 3 nieuwe leden op. Al met al een goede reclame voor onze imkerij, die zeker navolging verdient.

De inzending van onze vereniging werd gehonoreerd met een 1e prijs, waarover wij ons zeer verheugd hebben.

B. Mulder, secretaris.

Honing- en Bijenmarkt te Ugchelen

Op zaterdag 21 september om 11 uur openen wij onze 2e Honing- en Bijenmarkt in de grote zaal van Ugchels Belang aan de Boogaardslaan te Ugchelen. Deze zaal zal voor iedereen bijzonder gemakkelijk te vinden zijn, als u de bordjes of richtingpijltes volgt, die wij zullen plaatsen. Vorig jaar was onze markt een bijzonder groot succes; iedereen was tevreden over de verzorging en ontvangst. De verkoop verliep vlot, ondanks de 2550 pond, die aangevoerd waren. Wij hebben dan ook besloten dit jaar nog actiever te werk te gaan en een nog grotere reclame te voeren. Alleen Nederlandse honing is op deze markt toegestaan. Voor de beste kwaliteit is een mooie wisselbeker beschikbaar. Voor de beste zomerraathoning is eveneens een bekertje uitgelooft.

Wilt u voor een standplaats in aanmerking komen, dan verzoeken wij u vriendelijk vroegtijdig in te schrijven en wel vóór 18 september. Wij zenden u dan kosteloos het reglement toe. Ook hebben wij weer gezorgd voor een zeer ruime aanvoer van imkersartikelen van de Fa. van Dam.

De aanvoer van bijen en honing sluit om 8.30 uur. U moet de gehele **honinginzending** laten keuren. Voor inschrijving of inlichtingen kunt u zich wenden tot de heren: A. van Putten, Hoenderloseweg 20, Ugchelen of B. Zweers, Nikkelweg 1, Apeldoorn. Wij hopen, dat u in groten getale naar onze markt zult komen en wij zien u dan graag op 21 sept. a.s.

De marktcommissie.

8e Nationale Bijenmarkt- en tentoonstelling te Renkum.

Onder grote belangstelling werd deze markt op 27 juli door de Heer H. C. Maagendans, vice-voorzitter van onze vereniging geopend. De Heer M. vond de naam bijenmarkt wel wat te simpel voor een gebeuren als dit. Hij wees op het grote nut van onze liefhebberij, zowel voor de bijenhouders als voor de bestuiving van de gewassen.

De tentoonstelling was uitstekend ingericht. Allerlei gebruiksvoorwerpen uit de oude imkerij en diverse soorten korven trokken, zeer de aandacht. Het geheel was omgeven door activiteiten van oude ambachten: pottenbakken, korfvlechten, kaarsen draaien, kantslossen en spinnen. De natuurstand van de plaatselijke afdeling van het Instituut voor Natuurbeschermings-educatie gaf een prachtig beeld van wat er in ons land op dit gebied gedaan kan worden. De jury, bestaande uit de heren van Aarst, Laban en Verhoeven had 120 kasten en korven te keuren. De volgende prijzen werden toegekend: Kast: 1e prijs: A. Dorland, Ede, 2e prijs: A. Th. v. d. Brink, Renkum. Korven: 1e prijs: G. J. Roelofs, Ede, 2e prijs: H. Borre, Ede. De prijs voor de grootste aanvoer ging naar de heer J. van Beusichem uit Erichem, gem. Buuren, die 40 korven had aangevoerd.

Bijenmarkt te Veenendaal

Deze jaarlijkse gebeurtenis vond dit jaar op 30 juli plaats. Er was zeer veel belangstelling, zowel van kijkers als van kopers. Niet minder dan 690 volken waren aangevoerd, over het algemeen van goede kwaliteit. De handel was echter niet zo vlot, hetgeen duidelijk aan de prijzen te zien was: korven f 16,— tot f 25,—; zesramers f 18,— tot f 27,50 en grote kasten van f 35,— tot f 45,—.

60e Honing- en Bijenmarkt in Eerbeek

Op zaterdag 28 september houden we in Eerbeek de 60e honing- en bijenmarkt in Eerbeek. De datum valt dit jaar wat later, maar dat kan alleen gunstig zijn. Het lijkt er niet op, dat de heide dit jaar zo vroeg zal zijn. 60 jaar Honing-, Was- en Bijenmarkt wijst er wel op, dat de Eerbeekse markt een goede markt is en geweest is. Vele oude imkers zijn heengegaan. Aan ons de taak om de traditionele markt — want zo kunnen we het gerust stellen — voort te zetten. Deze markt zal natuurlijk een speciaal tintje dragen, maar de Honingmarkt zal het centrum blijven. We prijzen ons gelukkig, dat er ieder jaar een flinke aanvoer is, al kost het wel eens veel moeite aan iedereen een redelijke plaats te verschaffen. Evenals voorgaande jaren verzoeken we dus aan de inzenders van honing dit tijdig door te geven aan de secretaris van de afdeling Eerbeek. Zo mogelijk even opgeven met welk soort honing men komt en hoeveel men denkt mee te brengen.

Zodra u zich hebt opgegeven, ontvangt u van ons het bekende programma, waarop tevens het reglement van de markt vermeld staat.

Ook belangstellenden voor de markt zenden wij op aanvraag zo spoedig mogelijk het programma gratis toe.

Inlichtingen en opgave voor de markt aan:

A. H. Verbeek,
Secr. Afd. Eerbeek
Kloosterstraat 21, Eerbeek
Telefoon 08338-533.

Tot ziens dus op 28 september in Eerbeek.

Het bestuur van de Afd. Eerbeek.

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

Verkiezing Hoofdbestuursleden

Aan de beurt van aftreden zijn dit jaar de hoofdbestuurders voor de groepen Groningen, Drenthe, Overijssel-West, Betuwe en Noord-Holland.

De tot genoemde groepen behorende afdelingen kunnen kandidaten stellen. De namen der kandidaten, vergezeld van een door hen ondertekende verklaring, dat zij bereid zijn een (her)benoeming te aanvaarden moet voor 10 oktober bij het Bijenhuis zijn binnengekomen.

ONZE IMKERSAGENDA

- 7 september: Imkersdag te Drachten (zie uitvoerig bericht in juli/aug. no.).
- 21 september: Honing- en Bijenmarkt te Ugchelen (zie bericht in dit nummer).
- 28 september: ZESTIGSTE Honing- en Bijenmarkt te Eerbeek. (zie bericht in dit nummer).

BELANGRIJKE MEDEDELING

Tussen 3 en 6 augustus 1968 zijn op de Roendaalse heide (Gld.) 2 zwaarbevolkte simplexkasten gestolen. De kasten zien er als volgt uit:

hoog 95 cm, 3 buitenranden, groen geschilderd met witte banden. Eén kast met een blauwe en één met een witte vliegplank. Trekstangen vanuit de bodem tot aan het dak, een strip over het dak met vleugelmoeren. Mocht u op de heide of in uw omgeving deze kasten aantreffen, stuurt dan een briefkaart aan: A. Grootherder, Diepesteeg 32, De Steeg (Gld.).

P.S. Zoudt u zo vriendelijk willen zijn dit bericht ook door te geven aan uw plaatselijke toezichthouder of boswachter?

UIT DE JAAGKIEPS

He who can, does. He who cannot, teaches

Ellrich schrijft in Scottish mei een lang artikel over de zomerbehandeling der volken. Daarboven plaatst hij bovenstaande woorden van George Bernard Shaw, die, in onze Nederlandse imkerstaal getrouwelijk overgezet zijnde, betekenen: Wie bijen kan houden, doet het. Wie het niet kan, geeft onderwijs in de bijenteelt. Dat lijkt erg eerlijk voor iemand, die in een bijenblad schrijft. Maar hij begint zijn artikel al met een zeer rake opmerking: in ieder bijenboek kunt u bedrijfsmethoden vinden en u kunt daar gemakkelijk een keuze uit doen. Maar, met het kiezen van een bedrijfsmethode gaat het net als met het kopen van een confectiepakje: op sommige plaatsen past het en op andere niet. Men moet een bedrijfsmethode aanpassen aan de speciale eisen, die het bijenras stelt waarmee men werkt, aan de plaats waar men werkt en aan de daar heersende drachtmogelijkheden en ook nog aan zijn eigen persoonlijke omstandigheden, zoals vrije tijd enz. Er zijn zowel slechte bijenvolken als slechte imkers. Ellrich besluit zijn artikel met de woorden van Willy Shepherd: plan your work; then work your plan. (Maak een werkplan en voer dan dat plan uit.)

Hoe Ellrich imkert weet ik niet, maar als onderwijzer zegt hij in ieder geval wel waardevolle dingen.

Normalisatie

In de ons omringende landen wordt de roep naar normalisatie van kasten en ramen steeds luider, ook in Schotland. In Scottish mei lezen we daarover een ingezonden stuk.

Ik zou zo graag willen dat de mensen, en in bijzonder Captain Tredwell, die maar doorgaan met het schrijven van artikelen over normalisatie, hun mond hielden en ons het genoegengunden te genieten van onze afdwalingen. Wat kan het me schelen of de Langstrothkast van de noordpool tot de zuidpool wordt gebruikt of

mogelijk al in de interplanetaire regionen? Ik mag die kast nu eenmaal niet. De normalisatie gaat me veel te vlug en veel te ver. We zijn alleen nog maar niet allemaal gekleed in khaki of overalls. Straks moeten misschien alle imkers dezelfde lengte en lichaamsmaten hebben.

De schrijver van dit ingezonden stuk heet A. G. Higgins. Zou hij het geval wel kennen van de imker, die het simplexraam te klein vond, die kasten maakte met grotere ramen en die toen tot de ontdekking kwam, dat die ramen niet in een normale slinger pasten? Vrijheid is prachtig, maar je moet hem vaak zo duur betalen.

Reisstand

Onze afdeling Soest heeft baanbrekend werk gedaan op het gebied van stands, waarop de kasten worden geplaatst bij drachten, waar ze tijdelijk verblijven. Dit probleem hield ook Robert Couston bezig en hij schrijft in Scottish juni dat voor dit doel mogelijk niets zo doelmatig is als voor elke kast op de juiste maat gesneden golfplaten. De kastbodems blijven droog doordat de lucht onder de golven van de golfplaten kan circuleren. Op een bijgevoegde foto zien we, dat hij de golfplaat vóór het vlieggat een eindje laat uitsteken, wat ons met het oog op snelgroeiend onkruid zeer juist lijkt; het krijgt geen kans om vlak voor de vlieggaten te groeien. Het vervoer van deze onderleggers naar en van de tijdelijke stand is ook heel eenvoudig en ze nemen weinig ruimte in, daar de golven van de golfplaten in elkaar passen.

Imker werd beboet

Een ambtenaar van de Schotse keuringsdienst voor waren kocht bij een imker een potje Schotse honing. Hij kreeg een boete van tien pond sterling omdat deze honing bij onderzoek bleek van buitenlandse oorsprong te zijn. De imker was zelf uitverkocht geweest en omdat hij zijn klanten geen „nee” wilde verkopen, had hij elders honing bijgekocht. De rechter zei: als een imker Schotse honing te koop aanbiedt, dient hij er zich van te vergewissen dat hij ook inderdaad Schotse honing verkoopt. Uit Five Herald in Scottish juli.

Strijdkreet of vredeskus ?

Het verhaal is oud. Een heilssoldate belde aan en de heer des huizes deed open. Mag ik u een strijdkreet aanbieden? vroeg de heilssoldate. De heer des huizes produceerde zijn aanminningsteglimlach en antwoordde: Een strijdkreet? Neen, dank u wel. Maar ik zou onmiddellijk van gedachten veranderen, als u mij een vredeskus aanbood.

Robert Tweedy zegt in Irish mei: in boeken en

lezingen worden beginners steeds weer aangespoord hun bijen als „vijanden” te benaderen met carbol en rook, opdat ze zich zo barstens vol honing zuigen dat ze „zoet” worden of tenminste hun achterlijf niet meer kunnen krommen om te steken. Hij gaat verder: Elke imker, die werkt met bijen zoals wij die hier in Ierland hebben, kan zijn bijen zodanig trainen, dat na een paar generaties hun herinnering aan de imker als een „vijand” verdwenen is en ze kunnen dan zonder rook of carbol worden behandeld, ook al wordt hun hele huishouden overhoop gehaald.

Onze genetici zal deze mededeling van Tweedy wel een glimlach ontlokken. Toch blijft het een feit, dat de bijen van de ene imker zich jaar in jaar uit zonder kap en handschoenen laten behandelen terwijl op korte afstand een stal staat, die alleen benaderd kan worden in het costuum van een diepzeeduiker.

Tweedy's training van de bijen zal wel geen oplossing zijn. Training van de imker lijkt ons meer perspectief te bieden, als hij het niet met strijd-kreten maar met een vredeskus probeert . . .

Groot-imker

Onze collega Schlüter beheert al 31 jaar lang de 1300 volken van de firma Mack in Illertissen in Duitsland. Deze firma houdt al deze volken niet alleen voor de winning van bijengif en voor de vervaardiging van de medicijnen, die zij in de handel brengt, maar ook voor het winnen van honing. De behandeling van deze volken geschiedt door een zestal imkers, die dus ieder ruim 200 volken voor hun rekening nemen. Zij telen ieder jaar ongeveer 7000 koninginnen. De helft daarvan laat men op een bevruchtungsstation bevruchten. Het bevruchtungsstation ligt op 120 km afstand van Illertissen. De andere helft van de koninginnen wordt als „onbevruchte moeder” verkocht.

Deze 1300 volken reizen steeds van de ene dracht naar de andere. Ze worden in groepen naar 80 verschillende plaatsen gebracht. In die tijd zijn we dus 80 hele of halve nachten van huis, zegt Schlüter.

Als men in het voorjaar met de volken op reis gaat, kan men ze beter niet met het vlieggat op het oosten plaatsen, zegt hij. Door de vroege zon worden de bijen dan naar buiten gelokt, maar als ze in de schaduw komen, verkleumen ze. Plaatst men ze met het vlieggat naar het zuiden of het westen dan beginnen ze pas later te vliegen en dan is de buitentemperatuur inmiddels zo hoog geworden, dat geen gevaar voor verkleumen meer bestaat. Dit lijkt een kleinigheid, zegt deze grootimker, maar de praktijk heeft mij geleerd dat succes in de bijenteelt juist van deze kleinigheden afhangt. Een volk, dat in het voorjaar veel bijen verliest door ver-

kleuming, komt maar zeer traag op gang en het is niet in staat veel honing te verzamelen.

Bij de paardebloemdracht plaatst hij de volken liefst met het vlieggat op het oosten of noorden. Op de beschutte weiden in het Zuid-Duitse bergland kan het namelijk dan al zó heet zijn dat de volken lui worden als men ze op het zuiden plaatst.

Deze laatste wenk gaat voor de Nederlandse imkers niet zonder meer op; als bij ons de paardebloemen bloeien wordt het meestal niet zo heet.

Honing bevat groei-factor

Honing is een product, dat de voedingsdeskundigen al voor veel raadsels heeft gesteld, zegt Dr. W. Schweisheimer uit New York in NWD juli. Hij vertelt, dat Dr. A. R. Kemmerer van de universiteit van Arizona heeft vastgesteld dat pasgeboren kinderen, die andere suikers niet verdragen, op de toediening van honing reageren met een toename in kracht en groei. De artsen Alfred Vignec en Juan Julia kwamen bij hun onderzoeken in het New Yorkse vindingen-hospitaal tot dezelfde ontdekking. Het is nog niet bekend, welke bestanddelen van de honing deze groei-factor bezitten.

Dr. Kemmerer nam met deze groei-factor in honing ook proeven op ratten. De dieren die een dieet kregen met honing groeiden sneller dan met welke andere voeding ook. Waarom is dat zo? Deze vraag kunnen Dr. Kemmerer en zijn medewerkers nog niet beantwoorden, ze hebben alleen het feit geconstateerd. Ze zoeken op dit ogenblik nog naar de groei-factor in honing en hopen die te kunnen isoleren.

Kort geleden werd in honing de stof deuterium gevonden. Gebleken is, dat deuterium invloed heeft op de stofwisseling in het lichaam, welke invloed dit is, staat nog niet helemaal vast. Misschien heeft het iets met de groei-factor in honing te maken?

Congres 1969 dicht bij huis

Nu zoveel vacatiegangers naar Spanje, Oostenrijk en naar achter het ijzeren gordijn gaan, is München inderdaad niet ver van huis. De imkers, die volgend jaar het 22ste Internationaal Bijenteeltcongres willen bezoeken delen we nu alvast mede, dat dit congres te München zal worden gehouden van 3 tot 7 augustus in het tentoonstellingspark op de Theresienhöhe. Aan het congres gaat een congres van de onderzoekers vooraf op 1 en 2 augustus. Het ligt in de bedoeling niet alleen de gebruikelijke lezingen te houden, maar om de bezoekers ook iets te laten zien van het mooie Zuid-Duitse land. Tijdens het congres staan uitstapjes in de buurt van München op het programma. Na afloop van het congres zijn er echter voor de liefhebbers nog excursies op grotere afstand. Twee avon-

den gaan de congressisten uit. Eén van die avonden zal een folkloristisch karakter dragen. Het adres van de organisatiecommissie luidt: Geschäftsstelle des Deutschen Imkerbundes, Im Wiesengrund 20, 5322 Villip bei Bad Godesberg. Dit deelt de D.I.B. mede in NWD juli.

Plastic kunstraat

In de Engelse vakbladen wordt sedert enige tijd kunstraat aangeboden met een plastic binnenlaag. In Irish juni vinden we het verslag van de proeven, die het Ierse bijeninstituut met deze kunstraat nam. De conclusie luidt: Bij beide proeven waren de bijenvolken in optimaal geschikte staat voor het bouwen, maar in beide gevallen aarzelden ze om de kunstraat op plasticbasis uit te bouwen, terwijl ze gretig werkten aan de gewone kunstraat. Het schijnt dat de bijen onmiddellijk de aanwezigheid van de plastic basis ontdekken en dat ze er alleen op werken als ze daartoe door ruimtegebrek gedwongen worden, terwijl ze in het laatste geval nog liever raten tussen de vellen plastic kunstraat bouwen dan daarop. Doordat de verbinding tussen plastic en bijenwas gemakkelijk loslaat verwijderen de bijen de was. De proeven werden genomen onder ideale omstandigheden voor het uitbouwen van kunstraat.

Onder meer normale omstandigheden zou de plastic kunstraat er nog slechter afgekomen zijn, slechter raten, meer warbouw, meer darrecellen, meer moeilijkheden met ontzegelen en vertraging van de groei der volken.

Verdiende steek

In Irish van februari schreef een imker dat hij op 20 januari door een bij gestoken was. Hij

had de indruk, dat die steek veel meer pijn deed dan een steek in de zomer.

In een ingezonden stuk in het juninummer vraagt een collega spottend of het misschien op 1 januari was? Mogelijk heeft hij zich te lang en teveel overgegeven aan de feestvreugden van het eind van het jaar en was zijn eigen temperatuur nog wat hoog?

Na dit grapje geeft hij als zijn eigen mening te kennen dat een bijensteek in de winter, bij koud weer, juist weinig effect heeft. Hij eindigt met het volgende zinnetje: Het beste met uw bijen en dat u nog lang moogt leven om van deze attenties van de bijen te genieten.

De bij is in

In het prachtig uitgegeven tijdschrift 19NU no. 3 staat weer een goed artikel over „Hoe te kijken naar andermans zwoegen, bijhouden een fascinerende liefhebberij". Ons imkerlijk zwaarte-krachtgevoel kwam wel even in opstand bij het plaatje van een volk dat onder in de kast begint te bouwen en dan naar boven werkt. Maar op het kunstdrukpapier kwamen de illustraties goed uit.

Lachertje

Een regeringsinstantie in Schwaben schreef vorig jaar aan alle gemeentebesturen een brief, waarin het volgende zinnetje voorkwam: u wordt aangewezen om alle bijenvolken in uw gemeente te berichten, dat in april de bijenziekte-deskundige een bezoek komt brengen. Voor de ontvangst van deze brief moet worden getekend. De redactie van Imkerfreund vraagt zich in het juninummer af of de bijen met inkt of met honing hebben getekend.

IN MEMORIAM

Op 17 juli overleed te Nijmegen in de leeftijd van 82 jaar de heer A. Smits. Ondanks zijn twijfelachtige gezondheid kwam het bericht van zijn overlijden voor ons onverwacht.

Zij, die hem kenden, en wie was dat niet in Nijmegen en omstreken, weten dat een bekwaam imker ons is ontvallen.

Niet alleen zijn vakkennis, maar nog meer zijn karakter en het ijveren voor onze vereniging maakten de heer Smits populair onder alle imkervrienden.

Mede door zijn werk kwam destijds de samenwer-

king tot stand tussen de afdeling Hatert van de N.C.B. en de afdeling Nijmegen van onze vereniging. Als depothouder kwam hij in aanraking met vele nieuwe en vooral jonge imkers, die hij de weg wees naar onze afdeling.

Als bestuurslid stond hij altijd vooraan om de activiteiten die ondernomen werden te doen slagen.

Geen wonder dat deze man werd beloond met de gouden medaille van onze vereniging.

Helaas moest de heer Smits, toen het werken te zwaar begon te vallen, het depot aan anderen overlaten. Bij deze gelegenheid benoemde het bestuur hem tot ere-lid van de afdeling Nijmegen.

Dankbaar voor al het goede dat hij voor ons deed, willen wij hem steeds blijven gedenken.

Bestuur en leden van de afdeling Nijmegen.

Stuifmeelvervangingsmiddelen

(1)

door Ir. J. Mommers.

Literatuuroverzicht

Stuifmeel is een zeer belangrijk voedsel voor de bijen. De jonge bij heeft het nodig om haar voedersapklieren tot ontwikkeling te brengen en daardoor geschikt te worden tot het voederen van jonge larfjes. De oudere larven ontvangen voedsel dat veel stuifmeel bevat. Volgens Maurizio (1950) is het opnemen van stuifmeel ook van invloed op de levensduur van de bijen. Dit is van zeer groot belang, vooral, maar zeker niet alleen, in het najaar als de bijen in de bijzondere toestand van „winterbijen” moeten komen. In het voorjaar, als het eerste broed in het volk komt, is er nog geen vers stuifmeel te halen, terwijl in het najaar, als de bijen ingewinterd worden, de bloei op vele plaatsen is afgelopen.

Het vroeg tot ontwikkeling brengen van de volken is in streken met vroege dracht b.v. fruit en koolzaad van groot belang en het is dan ook zeer begrijpelijk dat men al lang naar middelen gezocht heeft om de broedaanzet in het voorjaar te bevorderen door het voederen van stoffen, waarvan men aannam dat ze dezelfde werking zouden hebben als het — dan nog niet beschikbare — stuifmeel. Degenen, die wat meer willen weten over de middelen, die vanaf de oude Grieken tot in het begin van deze eeuw werden geprobeerd, moet ik kortheidshalve verwijzen naar het uitvoerig overzicht uit de literatuur dat Haydak (1933) hiervan geeft. In ons land werd — en wordt nog — door enkele imkers in het voorjaar suiker met ei gevoerd. Dit gebruik werd echter nooit algemeen. In het buitenland zocht men al lang naar andere middelen die, wat hun scheikundige samenstelling betreft, min of meer op stuifmeel gelijken. Haydak (1933) was de eerste, die in een nauwkeurig onderzoek trachtte uit te maken wat de waarde van verschillende stuifmeelvervangingsmiddelen voor de praktijk was. Deze werkte met volkjes, samengesteld uit jonge bijen, die nog nooit stuifmeel gegeten hadden en een koningin. Deze volkjes werden geplaatst in kooien van gaas in een kas.

De geschiktheid van de vervangingsmiddelen werd o.a. bepaald door de broedaanzet, de sterfte, het gedrag van de bijen en het stikstofgehalte van de verschillende delen van het bijenlichaam.

Roggemeel voldeed in het geheel niet. Er was veel sterfte in dit volkje, de bijen leden aan verstopping en het broed werd niet gevoerd. Het volkje dat gedroogde gist kreeg was rustig, verse volle melk eveneens, maar de melk werd zuur. Dit volkje bouwde kunstraat het snelste uit. Ook werd ei gevoerd en het gedrag van de bijen was daarbij normaal. Alleen eiwit voldeed niet zo goed, er was weinig broed en veel poppen stierven af terwijl ook veel volwassen bijen een opgezet achterlijf kregen en stierven. Met magere melkpoeder en eidooier gedroegen de bijen zich normaal, behalve enkele, die opgezette achterlijven kregen. Met het melkpoeder werd kunstraat slecht uitgebouwd. Als controle diende een op dezelfde wijze samengesteld volkje, dat een raat met natuurlijk stuifmeel gevuld kreeg. Dit volkje voerde het broed normaal in tegenstelling tot andere proefvolkjes.

Deze begonnen pas, wanneer de koningin werd verwijderd, larven te voeren en redcellen te bouwen. De koninginnen kwamen echter niet uit. Als daarna een nieuwe koningin werd ingevoerd werd wel broed verzorgd. De bijen, die hieruit ontstonden waren kleiner. Pas na het opnieuw invoeren van een koningin werd het broed normaal, met uitzondering van een te laag stikstofgehalte van het achterlijf. Gedroogde gist bleek van deze stoffen het best te voldoen en daarna volgden verse volle melk en magere melkpoeder.

Haydak (1949) zette zijn onderzoek voort. Hij vormde 3-raams volkjes, die hij in vliegkooien plaatste. Een pasta gemaakt van 70 g. sojameel, 400 g. honing, 20 ml. ethylalcohol en 20 ml. water werd in de raten gesmeerd. Dit mengsel werd vergeleken met 70 g. sojameel + gedroogde gist (4 : 1) en sojameel + 40 mg ribo, sojameel + flavine, 100 mg. niacine en sojameel met toevoeging van beide vitaminen. De vitaminen werden opgelost in verdunde alcohol.

Na de vijfde dag werd op de raampjes gelegd een „candy” van 70 g. droog voedsel, 170 g. honing, 15 ml. water en 10 ml. alcohol. Van de 7e dag af werd volop suikerwater gegeven. Alle volkjes ontwikkelden broed. Het meeste in de volkjes met sojameel + beide vitaminen of + gist. De hoeveelheid broed werd steeds minder. De geringste afname had plaats bij sojameel + beide vitaminen of + gist. Gebrek aan niacine beschouwt Haydak als de voornaamste oorzaak van het mislukken van sojameel.

Dat stuifmeel een belangrijk voedsel is wordt door niemand betwijfeld. Of alle stuifmeel even goed is voor de bijen werd onderzocht door Maurizio (1950). Zij voerde kleine aantallen bijen in z.g. Liebefelder kastjes met verschillende soorten stuifmeel en beoordeelde de werkzaamheid ervan naar de ontwikkeling van de voedersapklieren en het vetlichaam en naar de levensduur. Biologisch zeer werkzaam waren: Crocus, fruit, Castanea, witte- en rode klaver, heide, mais, Papaver, Leontodon, Plantago en Populus tremula. Onwerkzaam en zelfs levensduur verkortend was het stuifmeel van Pinus. Lagere concentraties stuifmeel werken beter dan hogere, wat betreft de levensduur. (Bij in gevangenschap gehouden bijen!) Hogere concentraties bevorderen de ontwikkeling van de voedersapklieren en het vetlichaam. Stuifmeel dat door de bijen verzameld is in de klompjes aan de achterpoten werkt beter dan stuifmeel dat rechtstreeks uit de bloemen komt.

Bij deze proeven werd naast stuifmeel ook sojameel en melkpoeder gevoerd. In een concentratie van 20% werkten beide stoffen levensduur verkortend. 5% melkpoeder werkte iets levensduur verlengend. Sojameel had zeer weinig invloed.

Maurizio (1951) zette dit onderzoek voort. Zij zegt dat, niettegenstaande vele jaren onderzoek in het laboratorium en in de praktijk werd verricht, we nog geen vervangingsmiddel hebben dat gelijkwaardig is aan het in de natuur door de bijen verzamelde stuifmeel. Het geschiktst bleken: sojameel (afhankelijk

van het fabrikaat, zoals ook Haydak en Tanquary (1942) vonden, gedroogde gist en melkpoeder. De gistpreparaten moeten vers zijn. Maurizio raadt aan mengsels van vervangingsmiddelen te gebruiken. Ofschoon er al heel veel onderzoek verricht was met betrekking tot eiwitvoeding van bijen, was er nog vrijwel niets bekend van de samenstelling die deze eiwitten moeten hebben, willen ze geschikt voedsel opleveren voor groei en ontwikkeling van bijen.

De Groot (1953) was de eerste die een nauwkeurig onderzoek hiernaar instelde. Hij werkte ook met „Liebefelder“ kastjes en met kleine aantallen bijen. Hij vond dat eiwithoudende stoffen de groei van bijen kunnen bevorderen evenals mengsels van aminozuren, de bouwstenen van eiwitten. Vitaminen hadden geen invloed. Hij vond dat een 10-tal aminozuren noodzakelijk waren voor de groei van de bijen. Bijen hebben niet alleen eiwit nodig voor de groei en voor het produceren van larvenvoedsel, maar ook voor de eiwitstofwisseling. Eiwitten in honing kunnen daarbij van belang zijn.

Wahl (1963) verrichtte een zeer uitvoerig onderzoek, waarbij hij zowel natuurlijk stuifmeel als vervangingsmiddelen voerde. (Hij geeft ook een zeer uitvoerig literatuuroverzicht.) De bijen werden gehouden in „Liebefelder“ kastjes, maar ook werkte hij wel met iets grotere bijenvolken, die uit konden vliegen. De levensduur en de ontwikkeling van de voedersapklieren en de mogelijkheid broed te verzorgen werd als maatstaf voor de geschiktheid van het voedsel genomen. In raten opgeslagen stuifmeel maakt een melkzuurgisting door en daarom is het beter dan met de hand verzameld stuifmeel. Mengsels van natuurlijk stuifmeel zijn beter dan alle onderzochte vervangingsmiddelen, als de concentratie hoog is en een grote hoeveelheid gevoerd wordt. Met de hand verzameld stuifmeel van de hazelaar was niet beter dan gist of sojameel. Hazelaarstuifmeel uit klompjes is ook minder werkzaam dan een mengsel van stuifmeelsoorten. Laat men de bijen sojameel buiten verzamelen, dan is dit ongeveer gelijk aan het stuifmeel van els of hazelaar uit klompjes.

Koolzaad en andere kruisbloemigen, fruit, klaver, paardekastanje en een wilgensoort leverden het werkzaamste stuifmeel. Paardebloemstuifmeel was slechter dan dat van hazelaar en zelfs dan sojameel. Mengsels van goede en minder goede stuifmeelsoorten zijn goed werkzaam. Pinusstuifmeel is niets waard voor de broedopfok. Matig goed stuifmeel leveren: korenbloem, eik, boterbloem en sommige wilgen.

Biergist voeding geeft het meeste broed, Torulagist en mechanisch gedeeltelijk ontvet sojameel zijn wat dat betreft ongeveer gelijk en beter dan sojameel. Chemisch ontvet sojameel is werkzaam afhankelijk van het oplosmiddel. Melkpoeder is wat betreft levensduur en meestal ook broedverzorging beter dan gist en sojameel. Gemengd werken de vervangingsmiddelen beter, vooral Torulagist + melkpoeder en sojameel + biergist. Zij zijn echter nooit zo goed als een natuurlijk stuifmeelmengsel. Stuifmeel wordt liever opgenomen wat deels ook wel de verschillen met vervangingsmiddelen verklaart.

Natuurlijk stuifmeel verliest door bewaring sterk aan waarde, zoals Haydak (1963) aantoonde door naast elkaar vers en 2 jaar oud stuifmeel te voeren. Pantotheenzuur maakte het iets beter geschikt, maar de sterfte onder de bijen was groter. Biergist was nog iets beter, maar de hoeveelheid broed was toch nog maar de helft vergeleken bij vers stuifmeel. Caseïne verbeterde het oude stuifmeel nog iets meer, vooral als er nog pantotheenzuur aan toegevoegd werd. Vers stuifmeel was echter verreweg het beste. Francisc (1964) voerde de bijen de eerste twee da-

gen 150 g. suikeroplossing, daarna voegde hij er 5 g. biergist aan toe. Iedere daarop volgende dag 5 g. biergist meer en 50 g. suikerstroop meer, zodat op de 12e dag 50 g. biergist en 900 ml. suikerstroop werd gevoerd. De op deze wijze gevoerde volken hadden 90-100 dm² broed, de controle-volken maximaal 70 dm². De honingooft van acacia werd met 50% vergroot als 62 dagen voor de acaciabloei begonnen werd met voeren.

Rosenthal (1965) mengde 15% melkpoeder met stuifmeel en kreeg daardoor 17-36% meer broed in de volken.

Doull, Purdie & Haydak (1965) vermelden goede resultaten met een bepaald soort gist evenals Langridge & Sharpe (1966). Zij voerden 3 delen van deze gemalen gedroogde gist met 1 deel stuifmeel, verzameld met een stuifmeelval en 1 deel poedersuiker. Volgens Moeller (1967) is er nog geen echt stuifmeelvervangingsmiddel gevonden. Sojameel + biergist willen de bijen niet graag eten. Gemengd met 25% natuurlijk stuifmeel gaat het beter en werkt dan ook wel gunstig op de ontwikkeling van de volken.

Attractiviteit van stuifmeel en -vervangingsmiddelen

Het is bekend dat bijen gemakkelijk poedervormige stoffen verzamelen. Hebben ze echter ook voorkeur voor bepaalde stoffen?

Levin & Bohart (1955) gingen na of ze voorkeur hebben voor bepaalde stuifmeelsoorten. Zij boden deze (met stuifmeelvalen verzamelde gedroogd en gemalen stuifmeelklompjes) aan de bijen aan in schaaltes. Het bleek dat er duidelijk voorkeur bestond. De versheid, de kleur en de lichtterugkaatsing, het vochtgehalte, het suikergehalte en het eiwitgehalte bepalen deze voorkeur niet.

Vermoedelijk is het ook niet de geur. Doull, Purdie & Haydak (1965) zeggen dat stuifmeelsurrogaat attractief moet zijn voor bijen, anders nemen ze er niet voldoende van op.

Wahl (1966) bevestigt het bekende verschijnsel dat bijen ook waardeloze stoffen verzamelen. De voedingswaarde speelt bij het verzamelen van stuifmeel geen rol. Doull (1966) vermeldt ook verschillen in attractiviteit van verschillende stuifmeelsoorten. Niet alleen worden sommige soorten door de bijen weinig verzameld, maar ook de in de raten opgeborgen voorraad wordt weinig gegeten.

Hohmann (1967) probeerde het verzamelen van stuifmeelsurrogaat te bevorderen door reukstoffen eraan toe te voegen. Dit werkt alleen gunstig omdat daardoor de bijen zich beter kunnen oriënteren. Stuifmeelextracten van hazelaar en els bevorderen het verzamelen van stuifmeelvervangingsmiddelen. De smaak speelt geen rol. Toevoeging van 10% natuurlijk stuifmeel heeft geen invloed op de attractiviteit van vervangingsmiddelen. Toevoeging van 20% stuifmeel bevordert wel het verzamelen van surrogaat.

De chemische samenstelling van stuifmeel

Verschiedende onderzoekers (Elser 1928, Todd & Bretherick 1942, Waever & Kuiken 1951) bepaalden het gehalte aan ruw eiwit van diverse stuifmeelsoorten. Paardebloem heeft een laag eiwitgehalte van $\pm 11\%$, paardekastanje $\pm 19\%$, witte klaver $\pm 24\%$, koolzaad $\pm 22\%$ en pruim 27-29%. Het eiwitgehalte van verschillende wilgensoorten loopt zeer uiteen van $\pm 22-15\%$. Het totaal eiwit zegt nog niet alles over de voedingswaarde. Zoals de Groot (1953) aantoonde, zijn 10 aminozuren noodzakelijk voor de voeding van de bij. In onderstaande tabel zijn de gehalten aan aminozuren van stuifmeel en vervangingsmiddelen opgegeven, zoals ze door Wahl uit verschillende publicaties werden samengevat.

	gemengd stuifmeel	gemiddeld 5 stuifmeel- soorten	Saccha- romyces gist	Torula gist	sojameel	melk
Arginine	5.7	5.3	4.5	?	7.3	4.2
Histidine	2.4	2.5	3.0	?	2.9	2.6
Lysine	6.3	6.4	7.5	2.7	6.8	8.7
Tryptophan	1.3	1.4	1.3	1.8	1.4	1.5
Phenylalanine	3.9	4.1	4.5	3.9	5.3	5.5
Methionine	1.8	1.9	2.0	1.3	1.7	3.2
Threonine	4.0	4.1	5.5	4.4	3.9	4.7
Leucine	6.7	7.2	7.5	3.2	8.0	11.0
Isoleucine	4.5	5.3	6.0	?	6.0	7.5
Valine	5.7	5.8	5.8	8.0	5.3	7.0

Wat de vitaminen betreft is ook vrij veel onderzoek verricht. Het vitaminegehalte van gist is hoger dan dat van stuifmeel, van sojameel veel lager. Bij melkpoeder in het algemeen ook veel lager met uitzondering van vitamine B² en pantotheenzuur.

Hügel (1962) geeft een uitvoerig overzicht van de literatuur over de chemische samenstelling van stuifmeel, niet alleen wat betreft eiwitten maar ook van vele andere stoffen.

De geïnteresseerde lezer moge ik daarnaar verwijzen. Hügel vond in stuifmeel ook 24-methyleen-cholesterol, een stof die in het plantenrijk niet eerder gevonden was. Zij vond deze stof ook in bijen, ofschoon insecten geen sterol kunnen synthetiseren. De attractieve stof in stuifmeel zou een steroid of een mengsel van steroiden zijn.

Verzamelen van natuurlijk stuifmeel

Natuurlijk stuifmeel kan verzameld worden door een stuifmeelval voor het vliegpat van een bijenkast te plaatsen of door stuifmeel rechtstreeks uit de bloemen te halen. Bij sommige windbloeiërs (hazelaar, maïs) gaat dit vrij eenvoudig. Doull, Purdie & Haydak (1965) vestigen de aandacht er op, dat stuifmeel uit stuifmeelvalven nosema en vuilbroed kan overbrengen. Steriliseren vernietigt de werking van stuifmeel. Het plaatsen van een stuifmeelval in een periode van goede dracht behoeft volgens Barac (1965) geen nadelige gevolgen voor het bijenvolk te hebben. Hij verzamelde 500 g. stuifmeel per bijenvolk per dracht en deze volken leverden evenveel honing als die, die het stuifmeel mochten houden. Het voeren van het geogste stuifmeel in perioden van schaarste bevorderde de rentabiliteit van de bijenteelt.

Cârnu (1965) vond dat maïsstuifmeel een sterke biologische werking heeft voor de bijen. De bijen verzamelen dit stuifmeel graag. De productie per maïs-bloem bedraagt gemiddeld 1,637 mg.

Chauvin & Lavie (1958) vonden dat vers gehaalde stuifmeelklompjes een zwakke antibiotische werking hebben. Als het stuifmeel is opgeborgen in de raat, neemt deze werking toe en blijft zeer lang gehandhaafd.

Het bewaren van het verzamelde stuifmeel biedt nog vele moeilijkheden. Townsend & Smith (1968) stelden een onderzoek in naar verschillende methoden van bewaring. Stuifmeel bewaren in pot of bus met een laagje honing of suikerstroop erop bij kamertemperatuur geeft geen goed resultaat. Evenmin bewaren in een koelkast. Er zijn drie manieren, die goed voldoen: 1. Vers met de val verzameld stuifmeel mengen met de helft van zijn gewicht aan suiker. In een bus licht samendrukken en bovenop een laagje van ongeveer 1

cm. kristalsuiker strooien. Goed gesloten bewaren. 2. Diepvriezen houdt stuifmeel verschillende jaren goed. 3. Drogen door warme lucht erover te blazen gedurende 3-5 dagen. Daarna in gesloten bus bij kamertemperatuur bewaren. De resultaten met dit stuifmeel zijn echter niet zo goed als bij 1 en 2.

Stuifmeelsurrogaat in honing

Het is niet uitgesloten dat stuifmeelvervangingsmidelen in honing terecht komen. Om ze daarin te kunnen herkennen beschreef Vorwohl (1966) het microscopisch beeld van een groot aantal handelspreparaten. Sommige bevatten naast zetmeel ook stuifmeelkorrels, in enkele middelen door steriliseren bruin geworden. Dit, meestal uit het Middellandse Zeegebied afkomstig stuifmeel kan in honing leiden tot een verkeerde herkomstbepaling.

Andere preparaten als Biopoll en Nektapoll bevatten kunstmatige invertsuiker met een positieve hydroxymethylfurfural-reactie.

Deze stof mag in honing niet voorkomen. Fossel (1968) vond ook stuifmeelsurrogaten in honing. Als er een goede dracht volgt, komt er niet zoveel in de honing dat deze afgekeurd moet worden, maar bij slechtere dracht zou dit wel het geval kunnen zijn.

Eigen onderzoek

Daar in ons land op sommige plaatsen in het voorjaar stuifmeel schaars kan zijn en gezien de gunstige resultaten, die uit Amerika gemeld werden, begon ik in 1946 met proeven over de werkzaamheid van stuifmeelvervangingsmiddelen. Er deed zich een mogelijkheid voor om bijen te plaatsen in een gebied dat in de wijde omtrek geen dracht bood, n.l. in het juist droog gekomen geïnundeerde gebied van Walcheren. Reeds op 19 maart werd een aantal volken geplaatst te Meliskerke, hemelsbreed minstens 4 km. van de duinen. Naar Amerikaans voorbeeld werden op de volken „cakes“ gelegd, bestaande uit suikerwater gemengd met een van de volgende vervangingsmiddelen: sojameel, gedroogd biergist, magere melkpoeder, erwtenmeel, eipoeder, verse melk, sojameel + vitamine B₁, melkpoeder + vitamine B₁, eipoeder + vitamine B₁, sojameel + vitamine A + vitamine B₁ + vitamine B₆ + vitamine C + vitamine D mengsel van gelijke delen, sojameel + gist + melkpoeder + erwtenmeel + eipoeder en dit mengsel + vitamine A + vitamine B₁ + vitamine B₆ + vitamine C + vitamine D.

De droge stoffen werden met zoveel suikerwater gemengd dat ze een kneedbare „cake“ vormden, die zo dun was dat hij nog net goed op de bovenlatten bleef liggen.

(wordt vervolgd)

IN MEMORIAM

Op 19 augustus 1968 is op 77-jarige leeftijd overleden de Heer

Gerhardus Johannes Brugman,

vele jaren bestuurslid van onze afdeling. Hij was een zeldzaam rechtschapen mens, wars van alle onrecht. Voor zichzelf leefde hij heel eenvoudig en sober, maar voor een ander was hij steeds tot hulp bereid. Op het laatst voelde hij zijn einde naderen en heeft dit vol geloof en berusting onder de ogen gezien. Hij ruste in vrede.

F. B. Blaisse,
secretaris Afd. Doetinchem e.o.

Op 6 juli 1968 overleed op 70-jarige leeftijd onze Secretaris-Penningmeester, de heer

M. Schimmel

Vele jaren heeft hij met grote trouw bovengenoemde bestuursfunctie waargenomen, zodat wij hem zeer missen. In dankbare herinnering zullen wij hem blijven gedenken.

Namens de afd. Scherpenzeel,
E. Donselaar
plaatsverv. secr.-penningm.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 846801 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

- TE KOOP: een 3-raams honingslinter, z.g.a.n., Rubicondreef 13, Utrecht. Tel. 030-714918.
- TE KOOP: 35 zeer sterke bijenvolken in kasten. Ook per stuk. Tegen opruimingsprijs. Bakker, Haarlem. Tel. 023-20083.
- TE KOOP: wegens opheffing bijenstand 7 kast- en 2 korfvolken, slinger, kolbtoestel en enkele 25 kg honingbussen. Moet weg. Zeer billijk. J. Langedijk, Pr. Bernhardlaan 65, Bennekom. Tel. 08369-5191.
- TE KOOP: 10 en 6 raams bevolkte simplexkast, slinger, handkolbtoestel e.a. imkersgereedschap. K. Eskes, v. Duyn van Maasdamstraat 54, Dieren.
- TE KOOP: 7 goede kasten met bijen, 8 ledige kasten en veel los materiaal; een Herzog 3 raams honingslinter, als nieuw. J. Veen, Brouwerijstraat 40, Uithuizen.
- TE KOOP: AANGEBODEN: 6 spaarkasten en 3 zesraamskastjes. C. Stolk, Doodweg 5, Castricum. Tel. 02518-3815.
- TE KOOP: wegens ziekte op of van de heide 8 zware volken in kasten en korven. Koningstraat 34, Ter Apel. Tel. 05995-1677.
- GEVRAAGD: Naakte volken. Bijenpark Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen. Tel. 03462-1303.
- AANGEBODEN: Carnica koninginnen, bevrucht op Schiermonnikoog, teelt 1968, aan de leg. Prijs f 25,— per stuk, verzending niet franco. Afd. Enschede p/a H. H. Schutte Jzn., Sportlaan 22, Enschede. Tel. 05420-18165.
- AANGEBODEN: nieuwe spaarkasten à f 50,— per stuk. Bijenstand „De Bijenkorf“, Meentweg 103, Eemnes (Utr.), tel. 02153-6704.
- AANGEBODEN: Bijenvolken in prijzen van f 5,— tot f 60,—, gebruikte bijenkasten f 17,50. Broed en honing kamerampjes 15 cent per stuk, koninginneroosters f 1,50, bijenkorven (gebruikt) vanaf f 3,50 tot f 12,50 (nieuw). Necktapol, Nosemack, Fondant, krachtvoedsel en tevens medicijn voor uw bijenvolken f 4,50 per kilogramverpakking. Ned. koolzaadhoning f 2,50 per kg. Ned. lindehoning f 2,20 per kg. boekweithoning (import) f 1,45 per kg. lindehoning (import) f 2,— per kg. Alles in bussen van 25 kg. Voor de verpakking van deze honing leveren wij u de benodigde potten met nieuwe deksels à 10 cent per stuk. Plastic deksels (wit) f 3,50 per honderd stuks enz. enz. Handelsbijenstand „De Bijenkorf“, Meentweg 103, Eemnes (Utr.), tel. 02153-6704.

Het was een goed honingjaar, veel geoogst van onze 300 volken, zodoende kunnen wij U volop leveren tegen zeer geschikte prijzen. Ons bijenpark bestaat reeds 71 jaar; vanaf 1910 (zie het oktobernummer van dat jaar) behalen wij steeds de eerste en ereprijzen met onze honing.

U bent dus verzekerd bij ons het allerbeste te kopen. Klaverhoning f 2,30 per kg, Linde f 2,40, Fruit f 2,35, Heide f 4,50. Minimum afname 25 kg. Bij deze honing, flacons met schroefdeksel voor 10 cent. Verzending ook naar België en Duitsland. Uitgebouwde ramen kopen, niets is makkelijker en voordeliger. U bent van alle rompslomp af, zoals kunststraal inzetten enz. Broedramen 90 cent, honingramen 70 cent. Ronde korven, oersterk f 12,—. Schepkorf f 10,—. Broedraampjes 30 cent. Honingraampjes 25 cent. Simplex kasten, compleet met ramen en rooster, dak met zink, geschilderd groen met witte banden f 29,50. Honingflacons met schroefdeksel, doos van 24 stuks f 4,—. Bijenkap of sluis f 5,—. Voerbak, ir. Mommers, f 10,—. 6-raams kastje met ramen f 9,—. Verkleinblok 2-raams f 2,—. Voerraam voor droge suiker f 1,25, draadrooster f 3,—, zinkrooster f 1,75. Stamphoning, prima voor Uw bijen, beter is er niet, f 1,50 per kg. Min. afname 5 kg.

BIJENPARK BRULLEMAN, ZANDPAD 42a, Breukelen, tel. 03462-1303 - giro 377905.

TE KOOP GEVRAAGD:

Bijenvolken van de heide, met of zonder honing.

Tevens zijn wij kopers van heideraat- en slingerhoning.

Bijenstand „De Bijenkorf“, Meentweg 103, Eemnes (Utrecht). — Telefoon 02153-6704.

Wij zoeken contact met een vakbekwame

KORFVLECHTER

die gedurende de winter een aantal korven en zwermkiepsen kan maken.

Brieven onder no. 123 aan Bijenhuis, Wageningen.

Wij komen weer met een grote sortering imkers artikelen op de a.s. bijenmarkten te Ugchelen en Eerbeek. Tevens kunt u uw ruwe en zuivere was ruilen voor kunststraal. Vraagt onze materialen-prijslijst. Wij zenden u die gaarne gratis toe. Ook kunnen wij u uit voorraad leveren div. soorten import-honing van alléén de fijnste kwaliteiten voor wederverkoop. Onze prijzen zijn laag. Vraagt onze nieuwe honingprijslijst. Wij zenden u die gaarne gratis toe.

BIJENSTAND

H. T. VAN DAM & ZOON, JUBBEGA (Fr.)

Telefoon 05165—382.

VERZOEK

Voor het bijenteeltonderzoek aan de Landbouwhogeschool te Wageningen zijn dode koninginnen nodig.

Mocht u volken gaan verenigen en leggende koninginnen overhouden, dan zou ik deze graag van u ontvangen.

S.v.p. adresseren: J. Beetsma, Laboratorium voor Entomologie, Binnenhaven 7, Wageningen. J. Beetsma.